

A JOGÁSZI HIVATÁSOK. A MAGYAR JOGÁSZ TÁRSADALOM SZOCIOLÓGIAI JELLEMZŐI PONGRÁCZ ALEX

*„Az igazi menedzsernek minden problémára van egy megoldása; a valódi jogásznak minden megoldásra van egy problémája.”
(JEAN-PAUL BLUM)¹*

A foglalkozás-szociológia korábban tipikusan angolszász tudomány-területnek számított, napjainkban azonban már a kontinentális jogrendszer reprezentánsai is kiemelten foglalkoznak a különböző hivatások, ekként a jogászság foglalkozás-szociológiai szempontú elemzésével. Magyarországi viszonylatban a jogászi hivatások vizsgálata kapcsán mind a jogtudomány, mind a (jog)szociológia kutatói folytattak kutatásokat. Az ilyen irányú kutatásokból mindenképpen kiemelkedik egy 1977-ben publikált kutatási beszámoló; később SZABÓ MIKLÓS, NAVRATIL SZONJA, valamint legújabban FÓNAI MIHÁLY is vizsgálatokat folytattak a jogászi hivatások alakulását és a jogászság szociológiai jellemzőit fürkésztve.² Amint azonban az a társadalomtudományi kutatás berkeiben gyakorta elő szokott fordulni, a hivatás, illetve a jogászság fogalmai kapcsán nem sikerült egy „kölcsonösen kialakított” fogalmat vagy kritériumrendszert kimunkálni. Az alábbiakban csak a téma által indokolt mértékben kívánjuk – mintegy „villanásszerűen” – bemutatni a jogászi hivatásokkal kapcsolatos főbb megközelítéseket.

A „jogászi hivatásrendekkel” kapcsolatban a téma egyik klasszikusa, MAX WEBER arra hívta fel a figyelmet, hogy érdemes külön vizsgálnunk az angolszász, illetve a kontinentális jogcsalád fejlődési pályáivét. Angliában ugyanis egy viszonylag korai történelmi periódusban alakult ki egy viszonylag nagymértékben autonóm és szervezett jogászi rend, amiből az következett, hogy a jog főként az ügyfelek, a kliensek igényeire tekintettel fejlődött, és egy gyakorlatias-pragmatista felfogást alakított ki. Ezzel szemben a kontinensen – az egyes partikuláris szokásjogi rendszerek hosszabb történelmi fennmaradása miatt – az egyetemi jogászság volt hatással a jog mikénti alakulására. Ebből következik, hogy itt egy absztraktabb, ugyanakkor racionálisabb jogszemlélet tudott szárba szökkeni. A jogászokra (is) olyannyira jellemző szakismeret kútfője lehet tehát a joggyakorlók empirikus „tanítása”, amely szinte kizárólagosan – vagy legalábbis túlnyomórészt – a gyakorlati életben, a praxisban szerezhető meg, továbbá a jog elméleti tanításai, amelynek hordozói az elkülönült jogi oktatásban és a tudomány területén tevékenykedő jogászok. Az elméleti ismeretek kapcsán ki kell emelnünk,

---

¹ Idézi: JAKAB ANDRÁS: *Ki a jó jogász? Avagy tényleg jó bíró volt Magnaud?* in *Leviatán (különszám). Államelmélet. Politikai filozófia. Jogbölcselet. Országos tudományos konferencia. Győr, 2004. szeptember 3-4.* Universitas-Győr Kht., Győr, 2005, 215. p.

² ANGELUSZ RÓBERT – BALOGH ZOLTÁN – KÖRMENDY MÁRIA – LÉDERER PÁL – SZÉKELYI MÁRIA: *Adalékok a jogászság szakmai mobilitásához*, in HUSZÁR TIBOR (szerk.): *Értelmiségiék, diplomások, szellemi munkások.* Kossuth Kiadó, Budapest, 1978, pp. 195-227.; SZABÓ MIKLÓS: *A jogászképzés társadalmi funkciójáról*, in *Borsodi Szemle*, 1985/2. szám, pp. 38-48.; SZABÓ MIKLÓS: *A jogászképzés társadalmi funkciójáról – húsz év múlva*, in SZABADFALVI JÓZSEF (szerk.): *Amabilissimus. A legszeretreméltóbbak egyike. Loss Sándor emlékkönyv.* Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar, Debrecen, 2005, pp. 307-327.; NAVRATIL SZONJA: *A jogászi hivatásrendek története Magyarországon (1868/1869-1937).* ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2014; FÓNAI MIHÁLY: *A jogászok szociológiai jellemzői: létszám, foglalkozás, kor és nem szerint*, in JAKAB ANDRÁS – GAJDUSCHEK GYÖRGY (szerk.): *A magyar jogrendszer állapota.* MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Budapest, 2016, pp. 940-962.

hogy azok WEBER szerint racionális, rendszerezett, kidolgozott formában állnak rendelkezésre.³

Le kell szögeznünk, hogy a jogászság, mint hivatás kifejezett és meghatározott társadalmi szereppel rendelkezik, amely ugyanakkor történeti koronként változik. Ahhoz azonban, hogy feltérképezhessük ezt a társadalmi szerepvállalást, szükségünk van a „jogászság” és a „hivatás” fogalmainak meghatározására.

A hivatás fogalmának tisztázására már számos kísérlet történt az ún. professzionalizmus és a professzió kutatás körében a szociológusok részéről. Ehelyütt talán elegendő TALCOTT PARSONS megközelítésére utalni, aki szerint a hivatás fogalma alatt a foglalkozási szerepek csoportját kell érteni. Az eme szerepekben megjelenő személyek olyan funkciókat töltenek be, amelyeket a társadalom általában értékel, emellett pedig ezzel a tevékenységgel keresik meg a jövedelmüket, tehát főállásban, „hivatásszerűen” látják el a munkájukat. A foglalkozási szerepfajtákon belül azonban az egyes hivatások nagymértékben különböznek egymástól, és ebben a vonatkozásban a társadalom kulturális hagyományai is fontos szereppel bírnak. A hivatásrend tagjai a formális oktatói rendszerben nevelődnek, hogy megfelelő képzettséggel lépjenek be a hivatásrend gyakorlóinak soraiba. PARSONS megfigyelése szerint a legtöbb jogászként tevékenykedő személy gyakorlati kérdésekkel foglalkozik – amellett, hogy mint látni fogjuk, az elméleti szakemberek szerepe és jelentősége sem becsülhető le, már csak azért sem, mert a jogász hivatások leendő gyakorlóit ők „szocializálják” az egyetemi éveik alatt. PARSONS úgy vélekedett, hogy a hivatást gyakorló személy végső soron valamely „rend gyakorlatias, technikai szakértője”, aki tisztában van mestersége hagyományaival, és azok gyakorlati alkalmazhatóságával.⁴

A brit CARR-SAUNDERS és WILSON kutatásai nyomán megállapíthatjuk, hogy a hivatás, a szakmák és professziók számos jellemzője között számos tényező szerepel. Ilyenek az önálló kifejezésrendszer és szakmai tudás, a szakmai szervezet létrejötte, a szakképzettség ténye, a szakma művelésének belépési feltételekhez történő kötése, a jellegzetes szakmai viselkedés és nyelvhasználat, a képzés és tudás „bennfentes” jellege, a kívülálló kontroll hiánya, az etikai kódex alkalmazása, a közjó szolgálata és a megfelelő díjazás.⁵

A jogász jelző értékelésekor RICHARD R. ABEL meghatározása tekinthető orientálónak, aki szerint „jogászinak” tekinthető minden hivatalosan képzett és gyakorolt jogi tevékenység, amelyet akár önállóan, akár alkalmazottként végeznek a közzsférában vagy a privát szférában; emellett ide sorolhatók a joghallgatók, illetve az egyetemi oktatók is.⁶ HORVÁTH BARNA szerint a jogászat (*iurisprudencia*) a jogtételek és a jogesetek (a történeti tényállások) egybevetésének a mestersége, amelynek hordozói, a jogászok nála is különböző csoportokra oszlanak. Nevezetesen „a jogászat gyakorlati jogászatra – szerkesztő (kauteláris), ügyvédkedő, bírói, közigazgatási stb. – és tudományos jogászatra vagy tételes jogtudományra oszlik. Tudományos és gyakorlati jogászat között csak az a szempontkülönbség van, hogy a gyakorlati jogászt a konkrét jogeset, a tételes jogtudományt pedig az elvont jogtétel, illetőleg az elvont jogtételeknek valamely csoportja érdekli közelebbről.”⁷ SZIGETI PÉTER plasztikus

³ BADÓ ATTILA – LOSS SÁNDOR – H. SZILÁGYI ISTVÁN – ZOMBOR FERENC: *Bevezetés a jogszociológiába*. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2000, 208. p.; WEBER, MAX: *Gazdaság és társadalom. A megértő szociológia alapvonalai*. Második kötet. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1995, 112. p.

⁴ PARSONS, TALCOTT: *A Sociologist Looks at Legal Profession*, in PARSONS, TALCOTT: *Essays in Sociological Theory*. Vol III. The Free Press, New York, 1958, 372. p. Idézi: VIGH EDIT: *Jogvédők a jogász hivatásokban*, in *Jog, Állam, Politika*, III. évfolyam, különszám (2011), 243. p.

⁵ CARR-SAUNDERS, ALEXANDER – WILSON, PAUL A.: *The Professions*. Clarendon Press, Oxford, 1933. Lásd még KLEISZ TERÉZ: *A professziódiskurzus*, in *Pécsi Tudományegyetem TTK Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Intézetének Periodikája*, III. évfolyam, 2. szám (2002), pp. 28-51.

⁶ ABEL, RICHARD R: *Theories of Professions*, in ABEL, RICHARD R: *American Lawyers*. Oxford University Press, Oxford – New York, 1989, 14. p. Idézi: VIGH: *op. cit.* (2011), 243. p.

⁷ HORVÁTH BARNA (1937): *A jogelmélet vázlatja*. Attraktor Kft., Máriabesnyő-Gödöllő, 2004, 191. p.

szavaival élve: a jogtudományi tudást „*az jellemzi, hogy birtoklója ma már kevésbé képes konkrét feladatokat megoldani, vagyis technikai értelemben műveleteket végezni a joganyagban, ugyanakkor (...) látja a jogrend keletkezésének, fejlődésének, belső működési törvényszerűségeinek és társadalmi feltételeinek egységét. A jog létezésének általános alapjait és mozgásformáit is ismeri.*”⁸ A gyakorló jogászok ugyanakkor szinte napi rendszerességgel, életvitelszerűen alkalmazzák a különböző törvénykönyveket, jogszabályi rendelkezéseket. A gyakorlati jogászok tevékenysége tehát jogesetekhez, ügyekhez, döntésekhez kapcsolódik, és feladatuk ebben a körben az, hogy érvényesítsék ügyfeleik, megbízóik jogi érdekét, vagy a jogrendnek megfelelő döntés megszületését.⁹

A jogászai hivatások átfogóbb endszerezéséhez érdemes még segítségül hívni LŐRINCZ LAJOS tipizálását. A jogászok karrierlehetőségei eszerint három területen jelölhetők meg. A közszektorba tartozik az állami egyetemek oktató személyzete (Magyarországon jelenleg közalkalmazotti – esetleg megbízotti – státuszban), a bírói, az ügyészi, a közjegyzői kar, a közigazgatás (személyzete jelenleg közszolgálati tisztviselői jogállással rendelkezik),¹⁰ illetve az állami vállalatok jogászai. A második típusba sorolja a szabadon gyakorolható jogászai pálya megnevezéssel a különböző kategóriájú és különböző szervezeti formában tevékenykedő ügyvédek, a harmadikba pedig a magánszektor elnevezéssel illetett banki, biztosítási, ipari, kereskedelmi szervezetekben dolgozó, Magyarországon jogtanácsosként aposztrofálható jogászokat. Emellett nem tudjuk pontosan felbecsülni a nem jogászai tevékenységet végző jogászok számát a kulturális, művészeti, politikai életben, tény azonban, hogy a jogászai oklevél „jól konvertálható”, azaz a jogi képzettség számos munkahelyen és munkakörben hasznosítható.¹¹

A jogászai tevékenységet alapvetően kétfajta ténykedéssel szokták jellemezni: a konfliktus-megelőzői, illetve közvetítő ténykedéssel (*conflict-blocking*), illetve a konfliktusok végigvitelével (*conflict-playing*, az ügyvéd esetében), illetve azok eldöntésével (a bírák esetében). Ez utóbbi (konfliktusról szóló) tevékenység is két részből áll: a gyakorlatias szervezőmunkából és a szűkebb értelemben vett jogászai intellektuális érvelési munkáról.¹²

A történeti korszakolástól függetlenül megállapítható, hogy a szakszerű, megalapozott, igazságos (és napjainkra a jogállami minőségű) jognak a jogászság a hordozója. A jog fejlődési irányainak kulcsa végső soron a törvényhozó, a bíró és a közigazgatási (hatósági) jogalkalmazó, valamint az egyetemi jogászság (oktatók és hallgatók közössége) kezében található. A célokat természetesen a mindenkorai társadalmi szükségletek jelölik ki, de az eszközöket a jogászság, annak tradíciói, belső értékei és szociológiai összetétele szolgáltatják. ROSCOE POUND, a pragmatikus jogszociológia amerikai képviselője szerint a jogásznak egyenesen a társadalom mérnökévé kell válnia, a mérnököt pedig „*azon keresztül ítélik meg, amit tesz, munkáját pedig azon az alapon, hogy alkalmas-e arra a célra, amit szolgálnia kell.*”¹³ OLIVER WENDELL HOLMES, az USA Legfelsőbb Bíróságának híres, három évtizeden (1902-1932) át ítélkező bírójának szerint csak az a jogász, bíró, ügyvéd felelhet meg hivatásának és töltheti be megfelelően társadalmi funkcióját, aki ismeri a jog történeti, társadalmi és

⁸ SZIGETI PÉTER – TAKÁCS PÉTER: *A jogállamiság jogelmélete*. Napvilág Kiadó, Budapest, 2004, pp. 15-16.

⁹ 1998. évi XI. törvény az ügyvédségről, 1. §; 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról, 2.§ (1) bek.

¹⁰ 2011. évi CXCV. törvény a közszolgálati tisztviselőkről.

¹¹ LŐRINCZ LAJOS: *A hazai jogászképzés aktuális kérdései. A magyar jogászképzés néhány gondjáról*, in TAKÁCS PÉTER (szerk.): *A jogászképzés múltja, jelene és jövője. Ünnepi tanulmányok, konferencia-előadások, kerekasztal-beszélgetések*. ELTE Állam-és Jogtudományi Kar, Budapest, 2003, 341. p.

¹² STEPHEN NATHANSON osztályozását idézi: JAKAB ANDRÁS: *Ki a jó jogász, avagy tényleg jó bíró volt-e Magnaud?* in *JeMa*, 2010/1. szám, 83. p.

¹³ POUND, ROSCOE: *Interpretations of Legal History*. Cambridge University Press, Cambridge Mass., 1923, pp. 152-153.

gazdasági összefüggéseit, és ezeket a gyakorlatban is képes érvényesíteni.¹⁴ Láthatjuk tehát, hogy a szerzők többsége a tankönyvekből vagy normaszövegekből kinyerhető ismeretanyagot túl valamiféle „többlet” létét is megköveteli.

A jogászság a társadalmi munkamegosztásban a szellemi munka „bársonyszékében” foglal helyet, ezen belül is a magasan kvalifikált munka végzője (legyen szó akár elméleti, akár gyakorlati jogász tevékenységről). Ehhez a belépőt, az „antrét” a jogász oklevél, az egyetemi diploma megszerzése szolgáltatja; ezt követi a (jelenleg) három esztendő joggyakorlat, amelynek letelte után eredményes komplex jogi szakvizsgát kell tenni.¹⁵ A diplomaszerzés, még inkább a jogi szakvizsga sikeres abszolválása után kezdődik meg egyfajta differenciálódási folyamat, amelynek során a jogászok egyes szakterületekre (büntetőjog, a magánjog egyes részterületei, munkajog, gazdasági jog és így tovább) specializálódnak. A hat hagyományos, klasszikus jogi pálya (ügyvéd, bíró, ügyész, közjegyző, jogtanácsos, illetve igazgatási jogász) mellett – amint kiemeltük – az egyetemi oktatók kategóriája érdemel kiemelést.

A JOGÁSzsÁG ÁLTALÁNOS SZOCIOLÓGIAI JELLEGZETESSÉGEI ♦ A jogászság általában magas fokú társadalmi presztízzsel, megbecsüléssel és többé-kevésbé megfelelő anyagi életkörülményekkel rendelkezik, bár jövedelmi szintjét jelentős mérvű differenciáltság jellemzi (a gyakorlatban egyáltalán nem példa nélküli, hogy egyes ügyvédjelöltek csak „szakmai tapasztalatban mérhető” juttatásban részesülnek, sőt adott esetben az is előfordulhat, hogy a jelöltnek kell fizetnie az őt foglalkoztató ügyvédnek).

A bíró, az ügyvéd és az ügyész jellemzően mindig emberi sorsokhoz, különböző élethelyzetekhez kapcsolódó helyzetekkel, konkrét megoldandó problémákkal, jogvitákkal szembesül. Ehhez a jogi szaktudáson és a jogalkalmazói készségen túl bizonyos fokú empátiára, pszichés és szellemi tényezőkre, illetve szociális kompetenciákra is szüksége van. (Ezért nem igaz például az a weberi szentencia, hogy a bíró többé-kevésbé olyan paragrafus-automata, amelybe felül az aktákat, megfelelő költségekkel és illetékekkel egyetemben be kell csak dobni, és azután alul kiköpi a többé-kevésbé helyes indokolásokon alapuló ítéletet. Igaz ugyan, hogy a bíró jogalkalmazói minőségében a jogszabályi keretek közé van szorítva, de az ítélezés során is óhatatlanul közbejátszanak szubjektív elemek. Arra a JEROME FRANK által feltett „provokatív kérdésre” tehát, hogy ti. emberi lények-e a bírák, feltétlenül helyeslő választ kell szolgáltatnunk.)

Az ügyfelek jogát és jogos érdekeit, valamint jogi helyzetét védő tevékenységet ellátni, illetve a jogrendnek megfelelő döntést hozni csak megfelelő társadalom-és emberismeret birtokában lehet. A szociálpszichológiai elvárások mellett persze minden jogásznak szem előtt kell tartania a gondos eljárás követelményét, a precíz ügyvitelt, az ügyviteli folyamatok rendezettségét, illetve az eljárási határidőket is. Ezeket a kritériumokat kell harmonizálnia azzal a kíváncsival, hogy a laikus, nem jogvégzett ügyfelek számára rávilágítson a jogrend belső racionalitására és logikai összefüggéseire, illetve az ügy megoldásához szükséges jogi aktusok mozgatórugóira.

A jogász eseti vagy tartós megbízás alapján dolgozik, és gondossági kötelezettség terheli a munkavégzés során. Szubjektíve akkor kifogásolható tevékenysége, ha nem a szakmájában elvárható általános gondossággal képviseli az ügyfelét, vagy a bírák, ügyészek és közjegyzők esetén a jogrendet. Objektíve, kollektív társadalmi szinten pedig arra kell kiterjednie a jogászság ítélő erejének, hogy ténybelileg megalapozott és jogilag szakszerű döntéseket hozzon. Ez egyben mindenkor állásfoglalást is jelent: azt, hogy a jogász mindig a jogszerű, jogalap nélküli, illetve jogellenes emberi magatartások között minősít, és ebből vonja le a jogkövetkezményeket, elősegítve egyúttal a jog funkcióinak megvalósulását.

¹⁴ HOLMES, OLIVER WENDELL: *The Common Law*. Little, Brown and Company, Boston, 1881

¹⁵ Ennek részleteit tekintve ld. 5/1991. (IV. 4.) IM rendelet a jogi szakvizsgáról.

A BÍRÁK ♦ A bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységet látnak el. Magyarországon a bíróság dönt a büntetőügyekben és a magánjogi jogvitákban; a közigazgatási határozatok törvényességéről; az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközéséről és megsemmisítéséről; a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapításáról.¹⁶

A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve. Ítélezési tevékenységükben nem utasíthatók. A bírákat tisztségükből csak törvényben meghatározott okból és törvényben szabályozott eljárás keretében lehet elmozdítani. A bírák nem lehetnek tagjai pártnak és politikai tevékenységet sem folytathatnak. A bírót az országgyűlési képviselővel azonos mentelmi jog illeti meg. A bírák emellett a hivatásuk méltóságának és felelősségük súlyának megfelelő, a függetlenségüket biztosító javadalmazás illeti meg. A bírák minden ügyben befolyástól mentesen, és részrehajlás nélkül kötelesek eljárni.

A hivatásos bírákat a köztársasági elnök nevezi ki; bíróvá azonban csak az a törvényi kritériumoknak egyebekben is megfelelő személy nevezhető ki, aki a harmincadik életévét betöltötte. A bírót az országgyűlési képviselővel azonos mentelmi jog illeti meg. A bírák emellett a hivatásuk méltóságának és felelősségük súlyának megfelelő, a függetlenségüket biztosító javadalmazás illeti meg. A bírák minden ügyben befolyástól mentesen, és részrehajlás nélkül kötelesek eljárni. A bírák elfogulatlanságát biztosító kizárási okokat minden eljárási törvény kellő részletességgel szabályozza.

A bírák speciális garanciákkal és eljárásokkal körülvett, sajátos jogalkalmazói munkát végeznek. Ilyen garanciális összetevőnek számít a nyilvánosság, a kontradiktórius eljárás, a védelemhez való jog, az ártatlanság védelme, a jogorvoslathoz való jog és így tovább.

Az igazságszolgáltatásnak az állampolgári szabadságjogok érvényesítése és a jobbiztonság követelménye szempontjából is döntő jelentősége van. A hatalmi ágak elkülönítése mellett hagyományosan a bíróságok szerepköre is alkalmas arra, hogy a jogállamiság égisze alatt korlátozza a törvényhozó hatalmat.¹⁷

A bírák a bíráskodást a Kúriától a járásbíróságokig tagozódó egységes szervezeti rendszerben, de a különböző ügyszakok (polgári, büntető, gazdasági, munkaügyi, közigazgatási, katonai) közötti belső munkamegosztásban végzik.

A jog legmélyebb rétegének, a konkrét jogviszonyoknak az alakítását tehát a bírák (és más hatóságok jogalkalmazói) tartják kézben. A bíró ezért a „jog letéteményese”, aki az egyes jogviták végén kimondja, hogy az adott esetre nézve mi is a jog.

AZ ÜGYVÉDEK ♦ Az ügyvéd hivatásának gyakorlásával – törvényes eszközökkel és módon – segíti elő megbízója (ügyfele/kliense) jogainak érvényesítését és kötelezettségeinek teljesítését. Közreműködik továbbá abban, hogy az ellenérdekű felek a jogvitáikat megegyezéssel, konszenzussal intézzék el.¹⁸ Az ügyvédek Magyarország valamennyi bírósága, illetve hatósága előtt eljárhatnak, és minden ügyben ellátják megbízóik jogi képviselését. Az ügyvéd e tevékenységében szabad és független. Nem vállalhat azonban olyan kötelezettséget, amely a hivatásbeli függetlenségét veszélyeztetné. Az ügyvédnek hivatását a legjobb tudása szerint, lelkiismeretesen, a jogszabályok megtartásával kell gyakorolnia, tevékenységében pedig mindenkor köteles az ügyvédi hivatáshoz méltó magatartást tanúsítani.

Ügyvédet mindenki szabadon, minden megkötés nélkül választhat. Az ügyvédi tevékenység körébe az alábbiak esnek: képviseli az ügyfelét (alperesi vagy felperesi pozícióban); a

¹⁶ Magyarország Alaptörvénye 25. cikk (2) bek. a) – d) pont

¹⁷ TAKÁCS PÉTER: Előszó, in TAKÁCS PÉTER (szerk.): *Joguralom és jogállam. Antológia a Rule of Law és a Rechtsstaat irodalmának köréből*. Osiris, Budapest, 1995, 14. p.

¹⁸ 1998. évi XI. törvény, 1. §

büntetőügyekben védőként védelmet lát el; jogi tanácsokat ad; szerződéseket, beadványokat, illetve más iratokat készít; pénz és értéktárgyak letéti kezelését végzi. Az ügyvédet tevékenységéért megbízási díj és költségtérítés illeti meg. A megbízási díj szabad megállapodás tárgya

Az ügyvédség feletti szakmai és erkölcsi felügyeletet az ügyvédi kamara látja el, amely az ügyvédek önkormányzati elven alapuló, szakmai és érdekképviselői feladatokat ellátó köztestülete. Ügyvédi tevékenységet csak az a személy végezhet, aki a kamara tagja, és az ügyvédi esküt letette. A kamarai tagság előfeltétele a jogi egyetemi végzettség, a megfelelő ügyvédjelölti joggyakorlat lefolyása, illetve a magyar jogi szakvizsga sikeres letétele.

Az ügyvédek tevékenységüket klienseik érdekében egyéni vállalkozókként vagy ügyvédi irodákban gyakorolják. Az ügyvédi munka része a perbeli képviselet mellett a peren kívüli tevékenység ellátása (az ügyfél meghallgatása, tényvázlat készítése, jogi cselekmények foganatosítása a hatóságok felé, jelenlét és részvétel a hatóságok előtt folyó ügyekben) is.

Említést kell tenni még a jogtanácsosról is, aki egy szervezet alkalmazásában, munkaszerződéssel, fix apanázsért dolgozik, és munkajogi felelősséggel tartozik.

AZ ÜGYÉSZEK ♦ A legfőbb ügyész és az ügyészség az igazságszolgáltatás közreműködőjeként – mint közvádó – az állami büntetőigényt kizárólagosan érvényesíti. Az ügyészség üldözi a bűncselekményeket, fellép más jogsértő cselekményekkel szemben, illetve elősegíti a jogellenes cselekmények megelőzését.¹⁹ A legfőbb ügyész és az ügyészség emellett jogokat gyakorol a nyomozással összefüggésben; felügyeletet gyakorol a büntetés-végrehajtás törvényessége felett; a közérdek védelme érdekében közreműködik annak biztosításában, hogy mindenki betartsa a törvényeket és jogszabálysértés esetén fellép a törvényesség érdekében; közreműködik abban, hogy a bírósági eljárásokban a törvényeket helyesen alkalmazzák. Látható tehát, hogy az ügyészi hivatás gyakorlása leginkább a büntetőjoggal és a büntető eljárásjoggal függ össze, ez nem jelenti azonban azt, hogy egyebekben ne lennének kompetensek.

Az ügyészség független, csak a törvényeknek alárendelt, önálló alkotmányos szervezet. Az ügyészek nem lehetnek tagjai pártoknak és nem folytathatnak politikai tevékenységet. Az ügyészeket az országgyűlési képviselővel azonos mentelmi jog illeti meg. Az ügyészek munkájuk során és magatartásukban az Alaptörvényt és a jogszabályokat kötelesek megtartani.

A HIVATALI (KÖZIGAZGATÁSI) JOGÁSZSÁG ♦ WEBER tipológiája nyomán megállapíthatjuk, hogy a hivatalnokok személyükben szabadok, csak hivatali kötelezettségeiknek kell eleget tenniük. A feladat-és hatáskörük törvény által meghatározott és lehatárolt. Szabadon, szakképzettségüknek megfelelően választják ki őket; tevékenységük ellátásáért javadalmazásban részesülnek, ami esetükben az államilag garantált illetményt jelenti. Egyedüli vagy főfoglalkozásukat a hivatali tisztségük jelenti; életpályájukat a szolgálati idő és a teljesítmény, vagy e kettő kombináltan határozza meg. A közigazgatási szervezetrendszer tagjai szigorú és egységes fegyelem és ellenőrzés alatt állnak. A köztisztviselők szakismereteiket az állami, vagy helyi önkormányzati igazgatás munkaszervezeteiben alkalmazzák; részt vesznek a központi és/vagy a helyi hatalom végrehajtó-rendelkező tevékenységében, és racionális igazgatást végeznek.

A közszolgálati tisztviselők – a legújabb terminológia szerint: állami tisztviselők – jogállásával kapcsolatos részletes rendelkezéseket külön törvény rögzíti.²⁰

¹⁹ Magyarország Alaptörvénye, 29. cikk (1) bek.

²⁰ 2016. évi LII. törvény az állami tisztviselőkről